

ВЕЋЕ САВЕЗА САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ

ПОЛОЖАЈ ЗАПОСЛЕНИХ И НАЧИН ОРГАНИЗОВАЊА И ОСТВАРИВАЊА УЛОГЕ СИНДИКАТА У ПРИВАТНОМ СЕКТОРУ

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ЗАПОСЛЕНИМА У ПРИВАТНОМ СЕКТОРУ

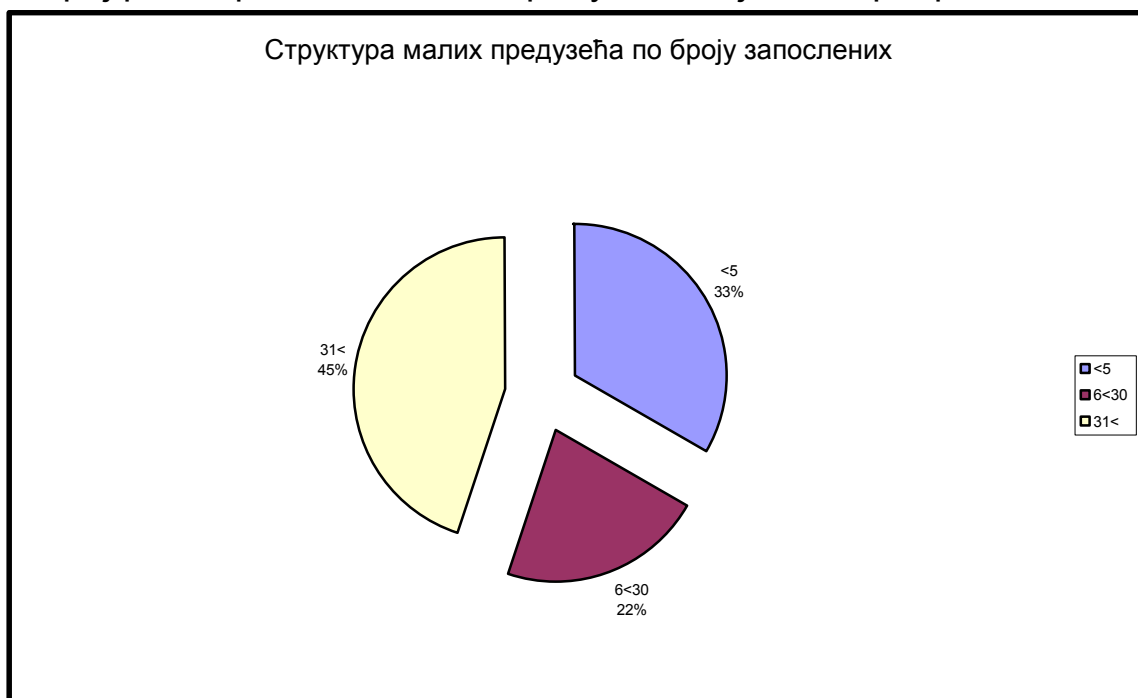
И поред стратешког опредељења да реформу привредног система и развој заснивамо на увођењу тржишних услова и кроз оснивање самосталних радњи и малих и средњих предузећа.

Изостало је шире и одлучније предузимање мера за стварање системских претпоставки и подстицање приватне иницијативе.

Међутим, иако неочекивани, Република Србија имала је стални раст у групацији самосталних радњи и малих и средњих предузећа. Према подацима Републичког завода за статистику у 2001. години било је 209.000 самосталних радњи са 380.000 запослених и 65.000 малих предузећа у којима је запослено 138 000 радника. Као што се на основу података може закључити, просечно је запослено 1,9 лице у поједином субјекту таквог привредног облика.

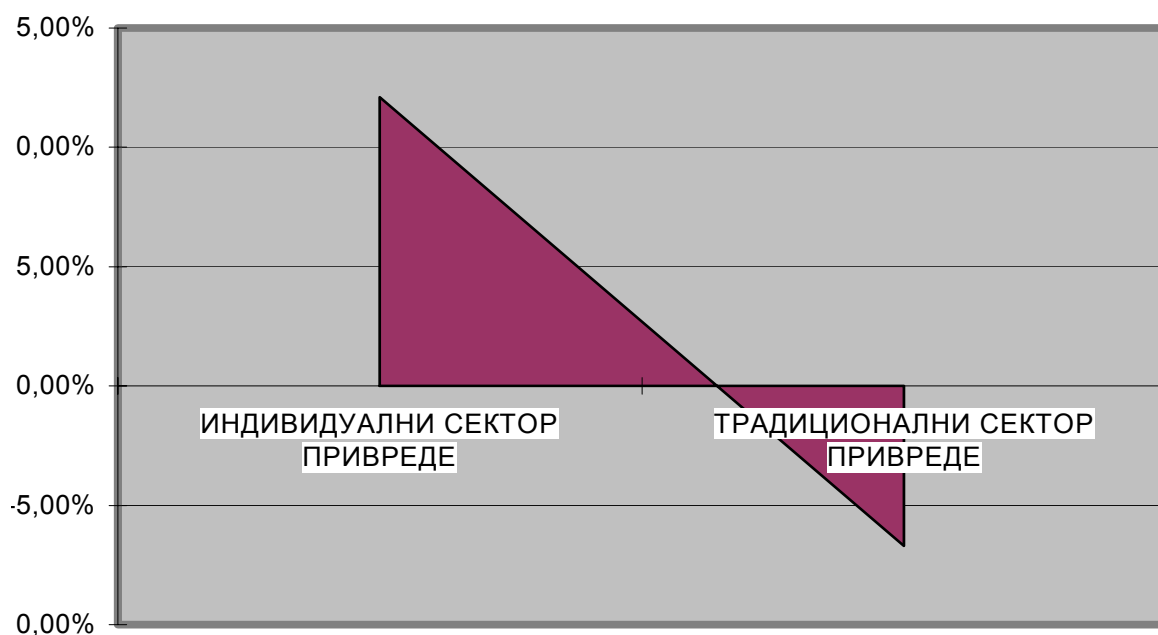
На основу Закона о рачуноводству (Сл.лист СРЈ бр. 46/96, 60/96, 74/99, 22/01, 71/01) под малим предузећем сматра се оно у којем је запослено до 50 радника, а укупан годишњи приход односно вредност имовине не прелази одређен законом прописан износ. Карактеристично за ова предузећа јесте да се лако прилагођавају тржишним условима.

Према броју запослених 34% малих предузећа има до 5 радника, 22% до 30 радника, а остала су са преко 30 радника. (Овде говоримо о активним малим предузећима, која имају промет на жиро-рачуну, јер одређен број регистрованих малих предузећа није био привредно активан)

За годину дана, од 2000. до 2001. године број запослених у класичном «великом» сектору привреде је смањен за 6,7% док је у истом периоду стопа запослености порасла за 12,1% у приватном сектору.

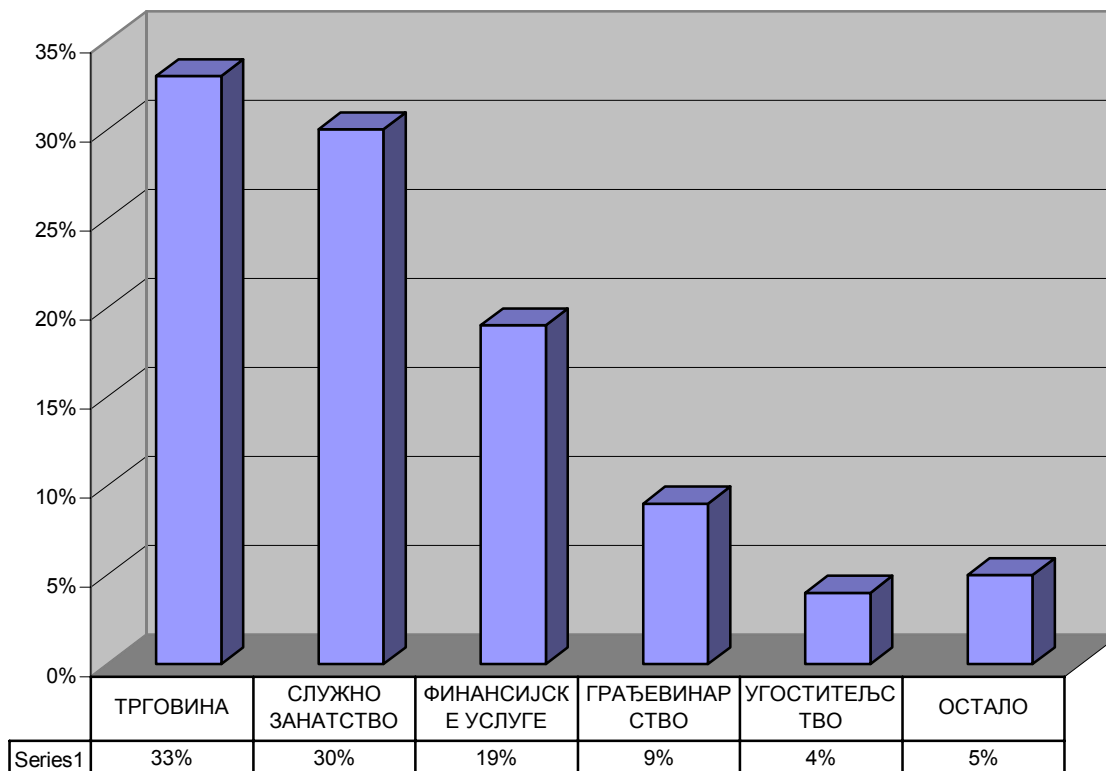
ПРОМЕНА ЗАПОСЛЕНОСТИ

Приватни сектор углавном се определио за рад у трговини - 33%,

затим у услужном занатству - 30% и финансијским услугама - 19%. За рад у грађевинској делатности определило се 9%, угоститељству 4%, док делатности саобраћаја, пољопривреде и прераде дрвета укупно чини 5% привреде.

ЗАСТУПЉЕНОСТ ДЕЛАТНОСТИ

Раст приватног сектора има и своју финансијску димензију. Од укупне добити у Републици Србији у 2001. години 52,4% оствариле су самосталне радње, мала и средња предузећа, односно приватни сектор. Такође, сматра се да мала и средња предузећа учествују у стварању бруто друштвеног производа са око 40%.

За активност на синдикалном организовању запослених у смосталним радњама и малим и средњим предузећима у приватном сектору значајан је податак да је од око пола милиона запослених у овом сектору синдикално организовано 4%, од чега 3% у Савезу самосталних синдиката Србије, а 1% у другим синдикалним централама.

СИНДИКАЛНО ОРГАНИЗОВАЊЕ У ПРОЦЕСУ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ

Доношењем Закона о приватизацији (Сл. гл. РС бр. 38/2001) означен је процес приватизације предузећа са друштвеном и државном својином.

Сва друштвена предузећа дужна су да спроведу приватизацију у року од четири године од дана ступања на снагу овог закона, чиме је овај процес орочен.

Може се претпоставити да ће исказивање односно отпуштање вишкова запослених у оквиру реструктурирања и приватизације предузећа довести до одлива дела чланства из Савеза самосталних синдиката Србије, у који је учлањен највећи део запослених из предузећа са друштвеном и државном својином у Републици Србији.

Благовремено суочавање Савеза самосталних синдиката Србије са последицама приватизације и потребом изграђивања нових облика у организовању којима се прилагођава процесу транзиције друштва показује се као услов његовог развоја у складу са захтевом времена.

Отуда и потреба да Синдикат уз ангажовање на заштити права запослених у процесу приватизације предузећа одреди и задатке на организовању радника који раде у индивидуалном сектору, односу сектору малих предузећа.

Такође оснивањем Републичке агенције за развој малих и средњих предузећа и предузетништво са регионалним канцеларијама у Лесковцу, Крагујевцу, Ваљеву, Шапцу и Новом Саду исказано је дугорочно опредељење на подстицању формирања таквих предузећа.

ФОРМИРАЊЕ СИНДИКАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Основни принципи организовања у Савез самосталних синдиката Србије јединствено су уређени Статутом Савеза самосталних синдиката Србије.

Они се могу свести на то да је синдикална организација основни облик организовања чланова у синдикате који организују Савез и да се формира у предузећу, установи и др. правном лицу.

Из тога произлази да се запослени без формирања синдикалних организација у самосталним радњама и предузећима у приватном сектору не могу организовати у синдикате.

У складу са Статутом Савеза самосталних синдиката Србије ближе одређивање услова за формирање и начина остваривања улоге синдикалне организације уређује се статутом синдиката.

Шире, развој приватног сектора отвориће простор за реструктурирање привреде и преузимање вишкова запослених из великих привредних система и са тржишта рада и довести у положај синдикате да се развијају зависно од испољене способности да прате та кретања и прилагоде облик формирања синдикалне организације унутар гране и делатности за индивидуални сектор и сектор малих предузећа.

Полазећи од изнетог у сагледавању начина организовања запослених у приватном сектору намеће се питање како организовати запослене у самосталним радњама које врше занатске и друге услуге и запошљавају најмање једно, а највише пет лица.

Статутом синдиката занатства и услужних делатности, члан 22, став 2 ближе се одређује да: "Запослени код приватног послодавца који запошљава мање од 10 радника образују синдикалну организацију на нивоу општине за све запослене или по врстама делатности."

На основу тога и делатности коју обавља, синдикална организација за запослене у самосталним радњама формира се на територији општине или града када нису у њеном саставу формиране општине или не постоје услови за њено формирање на општини и организује у Синдикат занатства и услужних делатности Србије.

С обзиром на начин формирања, синдикалне организације за запослене у самосталним радњама на територији би деловале при одборима Синдиката занатства и услужних делатности и регистровале се на седишту већа савеза самосталних синдиката на територији.

Таква синдикална организација је формирана у Београду 1981. године и организује 1815 чланова. Вредни пажње су резултати које има у заштити материјалног и социјалног положаја запослених у самосталним радњама. Ангажујући се у сарадњи са Градским одбором Синдиката и Већем Савеза самосталних синдиката Београда обезбедила је доделу 400 станова из основаног станбеног фонда и 18 станова из фонда солидарности и просечно 300 пута за рекреативни одмор годишње за своје чланове.

У синдикалној организацији на територији наплата чланарине може се вршити само путем личне уплате сваког члана, а искуство наведене синдикалне организације показује да ефикасно остваривање права јете услов за извршавање обавеза члана.

У свим статутима синдиката организованим у Савез самосталних синдиката Србије уграђено је да се синдикална организација формира на принципу једно предузеће - једна синдикална организација. На основу тога за запослене у малим и средњим предузећима у приватном сектору формирала би се синдикална организација. Синдикалне организације формиране у предузећима у приватном сектору организују се према претежној шифри делатности у синдикате грана и делатности.

Због специфичности, у малим предузећима које имају регистроване све шифре и често мењају шифру делатности, синдикалне организације организују се у Синдикат занатства и услужних делатности Србије.

Да активност на организовању запослених у приватном сектору није само интерес Савеза самосталних синдиката Србије упућују одредбе Закона о раду да само запослени који су синдикално организовани могу колективним преговарањем и закључивањем уговора остварити утицај на уређивање права из радног односа и легално користити методе и средства

синдикалног деловања и борбе за њихову заштиту.

Полазећи од тога чини се нелогичним податак да нису формиране синдикалне организације у приватном сектору а да су организована удружења занатлија и самосталних предузетника на нивоу територијалних заједница и да за ангажовање на заштити струковних, сталешких и радних интереса недостаје синдикални партнер.

Зато формирање синдикалних организација за запослене у самосталним радњама и малим и средњим предузећима у приватном сектору не може остати на нивоу опредељења и нормативних решења, већ се мора реализовати заједничком активношћу синдката Србије и Савеза самосталних синдиката Србије.

Уколико Савез самосталних синдиката Србије не би предузео иницијативу на организовању запослених у приватном сектору, изгубио би способност да обнавља и увећава чланство и тиме створио простор за јачање других синдиката у новим друштвеним условима .

ПРАВА ЧЛАНА И НАЧИН ДЕЛОВАЊА СИНДИКАТА

Члан у синдикалној организацији запослених у самосталним радњама и малим и средњим предузећима остварује иста права као и чланови других синдиката у оквиру Савеза самосталних синдиката Србије.

Дакле, без обзира на то у ком је синдикату, члан има право на: 1. цену рада и зараду у складу са колективним уговором; 2. заштиту на раду и услове рада у складу са законом и колективним уговором; 3. бесплатну правну помоћ у остваривању права из рада и по основу рада; 4. превенцију радне инвалидности и рекреативни одмор; 5. коришћење помоћи из синдикалних фондова; 6. то да предлаже, бира и буде биран у органе самосталног синдиката и Савеза самосталних синдиката; 7. информисање; 8. образовање и оспособљавање за синдикални рад.

Такође, члан синдиката има право на помоћ при запошљавању и пружање радно - правне заштите у случају када остане без посла

Остваривање ових права самим чином приступања у синдикат за запосленог у приватном сектору, који је најчешће препуштен сам себи и без могућности да финансира заступање у спору са послодавцем, значи стицање правне и радне сигурност.

Основни услов за остваривање права члана јесте регулисање у складу са законом и Општим колективним уговором права и обавеза запослених и послодаваца потписивањем посебног колективног уговора који закључују Синдикат занатства и услужних делатности за запослене у самосталним радњама и други синдикати за запослене у малим и средњим

предузећима које организују према претежној шифри делатности са одговарајућом асоцијацијом послодаваца.

Тежак материјални и социјални положај и непоштовање основних права запослених у приватном сектору налажу синдикатима да у складу са надлежностима које имају: покрећу иницијативе и дају предлоге за доношење и измене и допуне закона и др. аката којима се уређују права, из рада и по основу рада, као што су право на здравствено, пензијско - инвалидско осигурање др., и која им гарантују егзистенцијалну сигурност.

Територијално организовање има свој пуни смиса само ако остварује и положај социјалног партнера у малим и средњим предузећима и на нивоу локалне самоуправе и својим ангажовањем обезбеђује непосредно остваривање и заштиту права запослених у приватном сектору. У сарадњи са удружењима занатлија и предузетника и послодавцима закључује колективне уговоре и уговара цену рада и са управним органима локалне самоуправе остварује увид у уговоре о раду који послодавци закључују са запосленима.

Сходно изнетом, основни облици организовања запослених у индивидуалном сектору и сектору малих предузећа су:

- Основни принцип организовања запослених у синдикате јесте формирање синдикалне организације у предузећу или другом економско-правном субјекту, што значи једно предузеће, једна синдикална организација.
- Синдикалне организације формиране у индивидуалном сектору и сектору малих предузећа, организовале би се у синдикате према шифри претежне делатности.
- За мала предузећа, до 10 запослених, могуће је формирање синдикалне организације на територији на којој је два или више предузећа односно правних субјеката из исте делатности.
- Запослени у индивидуалном сектору (самосталне радње), као и до сада, формирали би синдикалну организацију на територији општине или града.

Све то указује да начин (принципи) организовања и права члана синдиката утврђени Статутом Савеза самосталних синдиката Србије имају своју актуелност и потврђују виталност. Али, вредност ових принципа доказује се реализацијом у пракси, а у томе посебне обавезе и одговорност имају већа Савеза самосталних синдиката на територији као и органи самосталних синдиката Србије.